

Příspěvek k revisi P-I-1.

(Cvičební řád pro pěší vojsko.)

Účelem této studie jest kritický rozbor části XII. (Obranný boj), hlavy I. Cvičebního řádu pro pěší vojsko (P-I-1).

Hlava tato, která je jakýmsi úvodem k dalším hlavám, pojednává o obranném boji jednotlivých jednotek pěšího vojska, obsahuje několik pojmů a definic, týkajících se obranných posic a úpravy terénu k účelům obranným. Nejsou v ní však obsaženy definice základních pojmů obrany, t. j. co je to posice krycí a posice hlavní.

Dříve než přikročím k rozboru jednotlivých článků zmíněné hlavy, všimneme si názvů, jehož užívá P-I-1.

P-I-1 uvádí pojem posice a postavení (čl. 789, 790, 793, 794), kdežto náš Polní řád (G-V) zná pouze pojem posice. Rozpor tento, jež vznikl tím, že G-V byl vydán později než P-I-1, bude nutno v nových vydáních P-I-1 odstraniti. Důsledkem tohoto rozlišování jest jednak definice posice a postavení, obsažená ve čl. 794, jednak pojmenování „zákopů“ v čl. 796 a 797, jakož i příloha 1. (obr. 78. Schema posic a obsazení).

Po tomto úvodu přistoupím k rozboru jednotlivých článků.

Stat' 2. (krycí postavení) praví v čl. 790:

„Krycí postavení obsazují vojska (přední stráž), která se skládají...“

Praví se zde tedy, kdo obsadí krycí postavení, neříká se však, co je to krycí postavení.

Totéž lze říci i o stati 3., čl. 793, hlavní postavení.

Mohlo by se říci, že taková definice patří do předpisu o úpravě terénu, nebo spíše do G—V. (Polní řád). Dosud však předpisu o úpravě terénu nemáme a je tudíž důležité, aby základní definice, týkající se úpravy terénu, pokud má význam pro pěchotu, byly v P-I-1 obsaženy.

Všimneme si ostatně, že ve stati 2., čl. 790 a 791, objevuje se náhle název „krycí posice“:

„Mají-li vojska v krycí posici toliko dávat zprávy...“ (čl. 790).

„Úlohou vojsk v krycí posici jest:...“ (čl. 791).

Tato nedůslednost měla by ráz vady čistě formální, kdyby P-I-1 samo nerozlišovalo přesně posici od postavení.

Ve stati 4., čl. 794. čteme totiž tuto definici:

„Posice je upravené obranné pásmo se souvislou sítí zákopů rovnoběžných a spojovacích. Nepřihlížíme-li k tomu, do jaké míry je terén upraven, mluvíme všeobecně jen o postavení.“

Nehledě k tomu, že polní řád (G-V, 230) vůbec neužívá pojmu postavení, myslíme, že tato definice a toto rozlišování nejsou vhodné. Je známo, že obranné pásmo není vlastně nikdy definitivně upraveno,

že je v neustálém vývoji, takže nemůžeme tak snadno rozeznati, kdy přestává býti postavením a kdy se stává posicí.

Mimo to nemůžeme vždy na „posici“ požadovati, aby měla souvislou síť zákopů rovnoběžných a spojovacích, zvláště je-li to druhá nebo třetí obranná posice, o kterých se zmiňuje Polní řád, neboť na těchto posicích nebývá tolik pracovníků po ruce, a vybudování souvislé sítě zákopů vyžaduje velmi dlouhé doby a práce mnoha lidí. A pak jsme si jisti, že v budoucích válkách dojde k takové stabilisaci front, jak tomu bylo ve válce světové? Nechci říci, že by to nebylo možné, naopak, lze s jistotou předvídati, že k jakési stabilisaci, dočasně, dojde na pasivních částech fronty. Nežli k ní však dojde, budou obranná vojska bojovati v „postaveních“ a zajisté tu nebude oněch „zákopů“, o kterých mluví P-I-1. ve čl. 796 a 797.

A pak i při útoku může dojít k dočasné obraně; vojska na rychlo obsadí obranné pásmo a při tom musí býti schopna houževnaté obrany, aby udržela dobytý terén.

Musíme tudíž posici definovati jinak (zavrhnuvše úplně pojem „postavení“).

Francouzský služební předpis o úpravě terénu z r. 1925 praví:

„Posice je terén, obsazený vojskem, určeným k jeho hájení, ať už je upraven či nic.“

★

Všimněme si nyní čl. 796. a 797. Cvičebního řádu.

Čteme tam, že krycí posice může obsahovati

1. zákop stráží....
2. zákop odporu...
3. zákop zadní...

Posice hlavní obsahuje:

1. zákop hlavního odporu,
2. zákop posil,
3. střední zákop,
4. zadní zákop.

Užití slova „zákop“ je důsledek definice posice, jak ji uvádí P-I-1.

Myslíme však, že užívání tohoto slova pro označení jednotlivých obranných pásem je velmi nebezpečné. Ti, kdo prodělali světovou válku, vědí velmi dobře, že zákop je spíše komunikační prostředek, spojující jednotlivé opěrné body, a že je jen místy upraven pro boj. Mladý důstojník však, který válku neprožil a jen stěží si ji dovede představit, bude mítí vůdcem toliko služební předpis. Jaká představa vznikne asi v jeho mysli, bude-li čísti slova: „zákop hlavního odporu“? Zda v něm nutně nevznikne představa, že tento hlavní odpor je nerozlučně spojen s oním zákopem? Nic nepomůže další vysvětlování, že obranná vojska mohou a musí se umístiti i mimo zákopy! Ocítá se tu v nebezpečí onen základní princip obrany rozložené na ploše a nikoliv na jednotlivých liniích. Nestačí tedy, naznačíme-li, že obrana děje se v pásmech, prostou závorkou, jako to činí P-I-1 na obr. 78.

Bylo by tudíž vhodné nahraditi slovo „zákop“ ve cvičebním řádu slovem „pásmo“.

Rovněž pojem „zadní zákop“ není ze cvičebního řádu jasný.

Čemu odpovídá „zadní zákop“?

Podle P-I-1 je zadní zákop v pásmu záloh hlavní posice nebo krycí posice.

Pro krycí posici je to celkem jasné: „zadní zákop“ v krycí posici označuje zadní okraj krycí posice.

Z analogie mělo by tomu tak býti u posice „hlavní“: zadní zákop, respektive zákop posil za oním zákopem vytyčoval by zadní hranici posice hlavní.

Ale to nezakládá se na pravdě.

Především „posice hlavní“ není jen pásmo, kde je umístěna pěchota, nýbrž je to „hluboké pásmo terénu, v němž se rozvinou bojové prostředky jednotky, které byla uložena jeho obrana. Toto pásmo se nazývá hlavní posicí.“ (G-V, čl. 369, 2. odstavec.) Tedy baterie jsou rovněž umístěny v „hlavní posici“, neboť jsou též bojovými prostředky!

To ovšem není možné v „hlavní posici“, jak ji udává P-I-1.

To, co P-I-1 nazývá „hlavní posicí“, je jen část hlavní posice, obsazená prapory přímé obrany této posice. „Zadní zákop“ byl by tedy zadní hranicí pásma, obsazeného hlavními obrannými prvky pěchoty v posici hlavní.

Nyní si uvědomíme toto:

Posice krycí a posice hlavní tvoří spolu nerozlučný celek, jenž tvoří první obrannou posici, kterou nastavujeme nepřátelskému náporu. Na udržení hlavní posice musí býti věnovány veškeré prostředky, kterými daná jednotka disponuje, a nesmí se ohlížeti dozadu, aby pomýšlela na obranu ještě jiné, zadnější posice, než je posice první. To by bylo nedbání základního principu soustředění prostředků k dosažení daného cíle. Může se tak státi jen částečně, je-li divise pověřena úkolem dodati určité bezpečnostní osádky na některá místa příčných posic i druhé posice, podle plánu obrany armády. (Čl. 440 Pol. řádu.)

Podíváme-li se však na obr. 78. Cvičebního řádu, vidíme tam, že za „hlavní“ posicí, t. j. za posicí praporů přímé obrany je ještě posice „přehradná“, posice „druhá“ atd.

Podle P-I-1 a ostatně i podle G-V (Polní řád) čl. 230 není tedy posice přehradná součástí hlavní posice.

Bohužel, nemůžeme se v této věci opřít o Polní řád (jenž má býti základním kamenem celé naší válečné doktriny), neboť pokud se týče této přehradné posice není ani G-V jasný. Pojem přehradné posice vyskytuje se jen ve čl. 230 Polního řádu. Pak se o něm již nikde nemluví, nýbrž všude za hlavní posicí následuje posice druhá, třetí atd. Z toho však, co je ve čl. 230 obsaženo, lze souditi, že první posice, kterou nastavujeme nepříteli, obsahuje posici krycí, posici hlavní a posici přehradnou. Druhá posice byla by organizována obdobně.

Tato „přehradná posice“ odpovídá snad stanovištím divisních záloh, které mají za úkol jednak spolupůsobiti na udržení celistvosti hlavní posice a v případě, že by tato byla náhle prolomena, tak že by divisní zálohy neměly času zasáhnouti, brániti se palbou na místě na určité linii, která by byla posicí „přehradnou“.

Pokud se týče hlavní posice, odpovídá zadní zákop francouzskému pojmu *ligne d'arrêt*. Na této linii bojují úsekové zálohy. Ježto je to poslední pásmo, ve kterém mohou obránci hlavní posice ještě klásti odpor (viz P-I-1, čl. 825), bylo by lépe nazvati je místo zadní „zákop“ názvem *záchytné pásmo*.

Byla by tudíž hlavní obraná posice obsažena mezi svou přední hranicí a zadní hranicí záchytného pásma.

Obraz 78. cvičebního řádu udává přibližné vzdálenosti, které děl jednotlivé „zákopy“, jakož i meze, v nichž se může pohybovat vzdálenost zadní hranice posice krycí od přední hranice posice hlavní ($1\frac{1}{2}$ —6 km).

Třebaže každý ví (nebo má vědět), že udaná čísla nejsou nikterak závazná, přece jen sugerují určitou představu, která by mohla mít nepříznivý vliv na volbu hloubky posice krycí i posice hlavní. Řeknu-li, že vzdálenost mezi „zákopem středním“ a „zákopem zadním“ je „ca 800 kroků“, t. j. a s i 800 kroků, znamená to, že to může být i o něco více nebo o něco méně než 800 kroků. Tato představa však naprosto neodpovídá skutečnosti.

Vzdálenosti mezi jednotlivými obrannými pásmy závisí výhradně na plánu palby, který chceme uskutečnit. Poněvadž pak musí být tento plán dokonale přizpůsoben terénu, závisí i na terénu. Mohou se v některých případech smrštiti na polovinu ba i na třetinu vzdáleností udaných cvičebním řádem. Pak ovšem nelze říci, že vzdálenost je na př. „ca 800 kroků“!

Zdá se též, že údaj, jako by posice krycí mohla být vzdálena až 6 km od posice hlavní, je poněkud přemrštěný. Uvažme, že krycí posice má být „co možná podporována dělostřelectvem umístěným na obranu hlavní posice“ (Polní řád čl. 379). Položíme-li však krycí posici na 6 km daleko od přední hranice posice hlavní, jejíž část, obsazená prapory přímé obrany, má sama ještě hloubku 800—1200 m, a za níž teprve je umístěna většina dělostřelectva obráncova, ztěžili bychom přední stráž podporovati jen malými částicemi dělostřelectva, vysunutými před prapory přímé obrany hlavní posice, čili bojovati vlastně jen jednou zbraní proti dvěma (naši pěchotní palbou z krycí posice proti soustředěné pěchotní i dělostřelecké palbě útočnickově). Tím a priori dáváme nepříteli do ruky možnost snadno získati převahu palby nad palbou z posice krycí. Vzdálenost krycí posice nemá být zásadně větší než taková, aby bylo možno ji podporovati větší částí dělostřelectva, umístěného na obranu hlavní posice. Vzdálenost ta závisí jednak na účinném dostřelu polních děl, jednak na možnostech pozorování palby a na spojení, t. j. tedy na terénu a pak hlavně na úkolu, který přední stráž dostaly. Mají-li přední stráž za úkol, klásti odpor na místě, musí být tak blízko hlavní posice, aby mohly být podporovány veškerým dělostřelectvem, umístěným na obranu posice hlavní.

*

Ke konci ještě jednu kritickou poznámku, jež však svým předmětem poněkud vybíhá z myšlenkového rámce této studie.

Ve článku 700. Cvičebního řádu pro pěší vojsko čteme:

„Podle nutnosti obranných prací má být jejich postup takový:

1. obsaditi střelecká stanoviště a vypracovati plán palby,
2. postarati se o zajištění a pozorování,
3. — — — — —
4. — — — — —

Klade se zde tedy na první místo o b s a z e n í posice a pak vypracování plánu palby.

Na druhém místě pak přijde zajištění.

Podotýkám, že to není tak všeobecné. Někdy budeme musiti obsazování posice i její zajištění provést současně, zvláště bude-li se tak dít pod hrozbou nepřátelského útoku.

Mimo to obsazení posice nesmí nikdy předcházeti vypracování plánu palby!

Obrana provádí se hlavně palbou, praví náš Polní řád. Je tedy nanejvýš důležitě, aby obránce si nejdříve ujasnil, kam chce střílet a čím, čili vypracovati plán palby. Nejprve to ovšem provede zhruba, podle mapy, a pak poopraví ještě na terénu při jeho obhlídce, kterou musí vykonati před každým obsazením obranné posice. Teprve když si ujasnil, kam chce, aby dopadaly střely, které mají zastaviti útočníka, stanoví, kdo kam bude střílet, čili rozmístí svá vojska a obsadí střelecká stanoviště.

★

V závěru shrnuji, co bylo řečeno o hlavní posici:

Hlavní posice obsahuje několik obranných pásem, která od předu dozadu jsou:

pásmo hlavního odporu,

pásmo posil,

záchytné pásmo.

Mezi pásmem posil a pásmem záchytným může býti ještě pásmo střední.

Pěší pluk, pověřený obranou části hlavní posice, se obvyčejně rozčlení takto:

Dva prapory (někdy i část 3. praporu) v prvním sledu obsadí pásmo hlavního odporu, pásmo posil a pásmo střední. Třetí prapor (nebo jeho část) ve druhém sledu obsadí záchytné pásmo.

Odpovídá to tedy tomu, co uvádí P-I-1. v obr. 81. a i b.

Většina dělostřelectva pro obranu hlavní posice je umístěna za záchytným pásmem.

Divisní zálohy, jsou-li jaké, mají za úkol udržeti celistvost hlavní posice; byla-li někde prolomena, snaží se zadržeti nepřítele alespoň v záchytném pásmu. Nastal-li průlom tak rychle, že nezbylo času pro protiútok, pak ovšem zadržují nepřítele tam, kde právě jsou, totiž na „posici přehradné“.

Major gen. štábu Libor VITĚZ:

Jak stanoviti hranice operačních pásem vyšších jednotek.

Je mnoho příčin, pro které musí armádní velitel přidělovati svým podřízeným vyšším jednotkám, t. j. pěším divisím, horským a jezdeckým brigádám jejich operační pásma. Bez těchto pásem nebylo by lze využití řádně ani komunikační sítě, ani ubytovacích nebo jiných zdrojů. V útočných i obranných manévrech a v celkovém zajištění vznikaly by leckde nebezpečné mezery, jinde zase docházelo by k zbytečnému hromadění sil. Pro takový nepořádek a nesoulad nebylo by lze uskutečniti žádný mohutný úder, chyběla by ucelenost a nebylo by zhola žádného úspěchu.

Z rámce těchto úvah vymyká se otázka šířky jednotlivých operačních pásem. Bude tedy nutno, abychom předpokládali, že byly přibližně šířky pásem, jichž ohraničováním se budeme zabývat, stanoveny podle zásad Polního řádu.